

ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНОЛОГІЇ СИЛОСУВАННЯ ВИСОКОВОЛОГИХ СУМІШОК ОДНОРІЧНИХ КОРМОВИХ КУЛЬТУР ЗА ВИКОРИСТАННЯ НОВОЇ СИЛОСНОЇ ЗАКВАСКИ

*Н. М. Федак, канд. біол. наук, с. н. с.,
С. П. Чумаченко, канд. біол. наук, с. н. с.
І. В. Душара, канд. с.-г. наук*

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН
вул. Грушевського, 5, с. Оброшино, Пустомитівський р-н, Львівська обл., 81115, Україна

Визначено оптимальні дози внесення бактеріального препарату КТ-Л 18/1 при заготівлі силосу із сумішки підвищеної вологості. Встановлено, що внесення закваски КТ-Л 18/1 у дозах 25 та 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси сумішки підвищеної вологості (78,5 %) сприяє оптимальному рівню активної кислотності у силосах та співвідношенню між молочною та оцтовою кислотами на рівні 68 : 28 %. Оптимізація бродильних процесів у дослідних варіантах силосів забезпечує збереженість сухої речовини на межі 97,7 % за внесення закваски КТ-Л 18/1 у дозі 25 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси, а за використання подвійної дози (50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси), вміст сухої речовини збільшився на 0,3 абс.% до зеленої маси.

Ключові слова: ЗЕЛЕНА МАСА, ПОЖИВНІ РЕЧОВИНИ, СИЛОСНА ЗАКВАСКА, ОДНОРІЧНІ КОРМОВІ КУЛЬТУРИ, СУХА РЕЧОВИНА, ЯКІСТЬ СИЛОСІВ.

Важливим фактором, який впливає на якість силосу, є вологість маси, що силосується. За вологості 60-65 % більшість кормових культур добре силосуються, втрати поживних речовин при цьому не перевищують 10 % [1]. У Карпатському регіоні, з огляду на його агро-екологічні особливості, склалися сприятливі умови для отримання високих врожаїв зеленої маси сумішок злаково-бобових однорічних кормових культур, які за вмістом поживних речовин, зокрема цукрів, є оптимальними для заготівлі високоякісних силосованих кормів [2]. Однак перезволоженість зони не дає можливості отримати зелену масу вологістю нижче 76-80 %. Подрібнена силосна маса таких культур легко віддає клітинний сік з цукрами під час ущільнення, що спричинює певні мікробіологічні процеси. Втрати сухих речовин від "угару" становлять 15-20 %, до 5 % сухої речовини втрачається з соком, який витікає на дно траншеї. Якість силосу із високоволоγοї маси погіршується, він може бути переокисленим. Тому пошук і випробування нових екологічних консервантів біологічної природи та заквасок, виготовлених на основі штамів пробіотичних мікроорганізмів, якісних і не шкідливих для тваринного організму є актуальним, особливо для практики годівлі ВРХ в Карпатському регіоні [3–7].

Матеріали і методи. Дослідження проводили у ДП "ДГ Оброшино" Пустомитівського району Львівської області (вирощування сумішки однорічних кормових культур) та в лабораторії годівлі тварин і технології кормів (закладка в ємностях сумішки з різними дозами закваски КТ-Л 18/1, визначення хімічного складу, поживності та якісних показників різних варіантів силосів).

Контролем слугував варіант без консерванту, а дослідні зразки було оброблено різними дозами закваски КТ-Л 18/1 (I дослідний – 25 млн. життєздатних клітин, II дослідний – 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси). Всього 3 зразки. Перед закладкою визначено хімічний склад та поживність зеленої маси за загальноприйнятими методиками

зоотехнічного аналізу [8]. Після завершення процесу силосування (90 діб) у всіх зразках визначено хімічний склад та поживність, активну кислотність, вміст та співвідношення основних кислот бродіння [9]. На основі цих показників, а також даних органолептичного дослідження встановлено клас кожного варіанту силосів [8]. За даними хімічного аналізу встановлено ступінь втрат поживних речовин у кожному із зразків.

Результати й обговорення. З метою визначення фактичного складу зеленої маси сумішки проведено ботанічний аналіз снопів (табл. 1).

Таблиця 1

Ботанічний аналіз снопів

Складники	Сумішка, г				Середнє, г	%
	1	2	3	4		
Овес	285	290	280	290	286,3	77,6
Вика яра	65	70	65	60	65,0	17,9
Різотрав'я	18	15	20	17	17,5	4,5
Середня маса зразка, г	368	375	365	367	368,8	100

Частка злакового компоненту (вівса) у зразках складала 77,6 %, бобового (вики ярої) – 17,9 %, різотрав'я – 4,5 %.

Хімічний аналіз зразків силосів (табл. 2) показав, що із збільшенням дози закваски КТ-Л 18/1 у них практично пропорційно збільшується вміст сирого протеїну та жиру за одночасного зниження концентрації клітковини та БЕР щодо контрольного варіанту, що очевидно обумовлено підвищенням активності та збільшенням пулу молочнокислих мікроорганізмів у дослідних варіантах.

Таблиця 2

Хімічний склад та поживність зразків, %

Зразки	Суша речовина	Сирий протеїн	Сирий жир	Сира клітковина	Зола	БЕР	Поживність, к. од.
Зелена маса							
Сумішка(17,9% бобових)	21,50	3,0	0,92	6,80	1,82	8,96	0,20
Силос							
Контроль	20,84	2,80	0,83	6,15	1,78	9,28	0,19
I дослідний	21,44	2,90	1,12	6,07	2,15	9,20	0,21
II дослідний	21,80	3,31	1,30	5,95	2,31	8,93	0,22

Це підтверджується також вищою концентрацією молочної кислоти у дослідних зразках силосів (табл. 3) і узгоджується з даними літератури [10, 11].

Підвищення вмісту протеїну щодо контролю становило відповідно по зразках 0,1 та 0,51 абс.%. Втрати поживних речовин (сухої речовини) у процесі силосування сумішки в контрольному зразку склали 0,66 абс.%, у I дослідному – 0,06 абс.%, а в II дослідному зразку вміст сухої речовини навіть збільшився на 0,3 абс.%. Таку ж тенденцію відзначено і щодо сирого протеїну. Очевидно внесення закваски КТ-Л 18/1 сприяло зниженню втрат поживних речовин зеленої маси. Особливо це стосується зразків, де препарат було застосовано у дозі 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси.

Таблиця 3

Рівень рН та вміст органічних кислот у силосах, %

Зразок	рН	Всього кислот	Вільні кислоти			Співвідношення кислот		
			молочна	оцтова	масляна	молочна	оцтова	масляна
Сумішка								
Контроль	4,45	2,17	1,39	0,59	0,06	64,05	27,18	2,76
I дослідний	4,23	2,35	1,62	0,65	0	68,93	27,65	-
II дослідний	4,18	2,45	1,67	0,69	0	68,16	28,57	-

Аналіз вмісту в зразках силосів органічних кислот (табл. 3) показав, що контрольний варіант (без обробки) мав порівняно вищий показник рН (4,45) та містив певну кількість масляної кислоти (2,76%), що є небажаним.

Оптимальне співвідношення між вмістом молочної та оцтової кислот відзначено у зразках з внесенням закваски у дозі 25 і 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси (68-69 : 28-29 %).

За результатами наших досліджень проведено бальну оцінку силосів (табл. 4).

Таблиця 4

Зразки	рН	Кислота			Органо- лептика	Сума балів
		молочна	оцтова	масляна		
		Бали				
Контроль	1	7	3	0	1	12
I дослідний	3	7	3	2	3	17
II дослідний	3	7	3	2	3	18

За сукупністю показників найбільше балів (17-18) отримали зразки з використанням закваски відповідно у дозах 25 і 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси – їх віднесено до I класу. Контрольний варіант (без обробки) віднесено до II класу якості (12 балів).

ВИСНОВКИ

1. Внесення закваски КТ-L 18/1 в дозах 25 та 50 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси сумішки однорічних кормових культур підвищеної вологості (78-79 %) сприяло накопиченню необхідного пулу молочнокислих мікроорганізмів, що забезпечило оптимальний рівень активної кислотності у силосах та співвідношення між молочною та оцтовою кислотами у зразках відповідно на рівні 68-69 : 28-29 %.

2. Оптимізація бродильних процесів у дослідних варіантах силосів забезпечила збереженість сухої речовини корму на рівні 97,7 % за внесення закваски у дозі 25 млн. життєздатних клітин на 1 кг зеленої маси, а за використання подвійної дози (50 млн.), вміст сухої речовини збільшився на 0,3 абс.% до зеленої маси.

3. Пробиотичний препарат (закваска) КТ-L 18/1 може бути використана як біологічний консервант високовологої зеленої маси.

Перспективи досліджень. Є зміст продовжити дослідження в плані широкого використання закваски КТ-L 18/1 у виробничих умовах при заготівлі силосів із сировини підвищеної вологості в умовах Карпатського регіону.

ELEMENTS OF ENSILAGE TECHNOLOGY OF ANNUALS FORAGE CROPS MIXTURE WITH EXTRA HUMIDITY BY THE USE NEW SILAGE STARTER

N. Fedak, S. Chumachenko, I. Dushara

Institute of Agriculture of the Carpathian region of NAAS
5, Grushevskogo str., Obroshyno village, Pustomyty district, Lviv region, 81115, Ukraine

S U M M A R Y

The optimal doses of bacterial composition КТ-L 18/1 for preparation of silage from high humidity mixture have been determined.

It was established that used doses of starter КТ-L 18/1 - 25 and 50 million viable cells per 1 kg of green mass with high humidity (78,5 %) promoted optimal level of active acidity in SILAGE

and kept the ratio between milk and acetic acid at 68: 28%. It was shown that starter KT-L 18/1 dose of 25 million viable cells per 1 kg of green mass leads to optimization of fermentation processes and stored dry matter content in silage up to 97.7%. By the use of a double dose of starter KT-L 18/1 (50 million viable cells per 1 kg of green mass), the dry matter content increased by 0.3 abs% to the green mass.

Keywords: GREEN MASS, NUTRIENTS SILAGE FERMENTS, ANNUAL FORAGE CROPS, DRY MATTER, SILAGE QUALITY.

ЭЛЕМЕНТЫ ТЕХНОЛОГИИ СИЛОСИРОВАНИЯ ВЫСОКОВЛАЖНЫХ СМЕСЕЙ ОДНОЛЕТНИХ КОРМОВЫХ КУЛЬТУР ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ НОВОЙ СИЛОСНОЙ ЗАКВАСКИ

Н. Н. Федак, С. П. Чумаченко, И. В. Душара

Институт сельского хозяйства Карпатского региона НААН
ул. Грушевского, 5, с. Оброшино, Пустомытовский р-н, Львовская обл., 81115, Украина

А Н Н О Т А Ц И Я

Определены оптимальные дозы внесения бактериального препарата KT-L 18/1 при заготовке силоса из смеси повышенной влажности.

Установлено, что внесение закваски KT-L 18/1 в дозах 25 и 50 млн. жизнеспособных клеток на 1 кг зеленой массы смеси повышенной влажности (78,5 %) способствует оптимальному уровню активной кислотности в силосах и соотношению между молочной и уксусной кислотами на уровне 68 : 28 %.

Оптимизация бродильных процессов в опытных вариантах силосов обеспечивает сохранность сухого вещества на уровне 97,7% при внесении закваски KT-L 18/1 в дозе 25 млн. жизнеспособных клеток на 1 кг зеленой массы, а при использовании двойной дозы (50 млн.), содержание сухого вещества увеличилось на 0,3 абс.% относительно зеленой массы.

Ключевые слова: ЗЕЛЕНАЯ МАССА, ПИТАТЕЛЬНЫЕ ВЕЩЕСТВА, СИЛОСНАЯ ЗАКВАСКА, ОДНОЛЕТНИЕ КОРМОВЫЕ КУЛЬТУРЫ, СУХОЕ ВЕЩЕСТВО, КАЧЕСТВО СИЛОСОВ.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Кулик М. Ф. Енергозберігаючі технології заготівлі та використання кормів // М. Ф. Кулик, В. В. Хіміч, В. Ф. Сіроштан, А. І. Овсієнко / К. : Урожай, 1987. – 158 с.
2. Стандарти силосу / за матеріалами ТОВ “Віамін Україна” // The Ukrainian Farmer, 2018. – № 4. – С. 190-191.
3. Застосування мікробних препаратів при консервуванні різних видів кормів / С. В. Дерев’янку, В. І. Сорока, Г. М. Дяченко, Л. В. Божок // Сільськогосподарська мікробіологія : міжвід. темат. наук. зб. – Чернігів : ЦНТЕІ, 2009. – Вип. 9. – С. 151–157.
4. Консервування зернобобових кормових культур підвищеної вологості за використання бактеріального препарату БПС-Л / Н. О. Кравченко [та ін.] // Наук.-техн. бюл. Інституту біології тварин і Державного науково-дослідного контрольного інституту ветпрепаратів та кормових добавок. – 2012. – Т. 13, № 3–4. – С. 202–206.
5. Пробиотичні препарати у силосуванні зелених кормів / С. П. Чумаченко, Н. М. Федак, Н. О. Кравченко, Л. В. Божок // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2014. – Вип. 56. – ч. II. – С. 212–219.
6. Мікробні препарати в сучасних аграрних технологіях (науково-практичні рекомендації) / За ред. В. В. Волкогона. – Київ, 2015. – 248 с.

7. Застосування пробіотичних препаратів у кормовиробництві / А. М. Головка [та ін.] // Корми і факти, 2012. – № 06 (22). – С. 8-9.
8. Вудмаска В. Ю. Визначення поживності та якості кормів у господарстві // В. Ю. Вудмаска, П. П. Прилуцький. – К. : Урожай, 1975. – 133 с.
9. Химич В. В. Пороговая концентрация органических кислот как фактор консервирования кормов // В. В. Химич, М. Ф. Кулик / Сельскохозяйственная биология, 1985. - № 9. – С. 52-54.
10. Даниленко Й. А. Силосування та консервування кормів // Й. А. Даниленко, К. О. Перевозіна, М. В. Польщикова. – К. : Урожай, 1982. – 184 с.
11. Бабенко С. П. Використання біоконсервантів у силосуванні / Проблеми годівлі тварин в умовах високоінтенсивних технологій виробництва і переробки продукції тваринництва: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 85-річчю від дня народження видатного вченого, д. с.-г. наук, професора Каравашенка Володимира Федоровича, м. Біла Церква, 25–26 вересня 2015 року. – Біла Церква, 2015. – С. 3-4.

Рецензент – С. О. Вовк, д. біол. н, професор, завідувач лабораторії дрібного тваринництва Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН.